

Smjernice za trogodišnje planiranje rada Unsko-sanskog kantona za period 2022. - 2024. godine

Svrha Smjernica

Izrada Smjernica za trogodišnje planiranje rada Unsko-sanskog kantona (USK) za period 2022.-2024. godine (u daljem tekstu: Smjernice) obaveza je u skladu sa Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH) („Službene novine Federacije BiH“, broj: 74/19 i 2/21) (Uredba). Smjernice predstavljaju osnovu za planiranje rada kantonalnih organa uprave u naredne tri godine, kako bi se na adekvatan način uključili razvojni prioriteti koji su definisani Strategijom razvoja Unsko-sanskog kantona 2021-2027, Okvirom za implementaciju ciljeva održivog razvoja u BiH, ekspozicijom kantonalnog premijera i drugim relevantnim dokumentima. Smjernice imaju za cilj da potenciraju ključne aktivnosti koje je neophodno poduzeti u narednom planskom ciklusu, a koje imaju sinergijski efekat za više oblasti društveno-ekonomskog života kantona.

Uredbom su propisani minimalni elementi Smjernica, a iste se izrađuju svake godine za period od tri godine (1+2) i pripremaju se u skladu sa strateškim dokumentima relevantnim za USK. Pored toga što predstavljaju usmjerenje za budući rad organa uprave, Smjernice služe i ostalim zainteresovanim stranama (vaninstitucionalnim akterima) kao vodilja za planiranje i implementaciju konkretnih projekata i aktivnosti u narednom trogodišnjem periodu.

Kratak osvrt na opšti razvojni kontekst Unsko-sanskog kantona uključujući izazove i rizike

USK je prema indeksu razvijenosti¹ u 2019. godini rangiran kao osmi od deset kantona u FBiH. Prema rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine, USK je sa 273.261 stanovnika i 66,25 stanovnika/km² četvrti po broju stanovnika i sedmi po gustoći naseljenosti među kantonima u FBiH. Prema procjenama, prisutan je trend blagog pada ukupnog broja stanovnika USK u godinama nakon popisa stanovništva na 267.874 u 2019. godini. Iz ugla demografskih kretanja, zabrinjavajući je stalan pad broja stanovnika kao i stopa prirodnog priraštaja koja je od 2015. godine negativna. Starosna i obrazovna struktura još uvijek nisu nepovoljne, a može se također uočiti da postoji značajan broj razloga za migracije stanovništva koje se prvenstveno odvijaju prema evropskim zemljama.

Na kraju 2019. godine, **vrijednost izvoza** u USK je iznosila 386 miliona KM, a prosječna mjesečna neto plata u ugostiteljstvu i hotelijerstvu kao jednoj od strateških grana razvoja kantona je bila 521 KM. Broj registrovanih preduzeća na području USK je bio 1925, dok je broj novoosnovanih privrednih subjekata bio 187. Kada se posmatraju **privredna kretanja** od 2015. godine, podaci pokazuju da se broj mikro preduzeća smanjuje ali se povećava broj malih

¹Federalni zavod za programiranje razvoja (2020)

i srednjih pa čak i velikih preduzeća, što ukazuje na rast privrednih subjekata. U toku 2019. godine USK je imao 64.416 turističkih dolazaka i 101.210 noćenja. Ukupan prihod od **turizma** je iznosio 27,2 miliona KM. Rast broja noćenja od 2015. godine, posebno u hotelima, ukazuje na značajan porast interesovanja i potražnje za turističkom ponudom USK, što je, imajući u vidu prirodna bogatstva, svakako oblast na čijem razvoju i promociji treba i dalje raditi, posebno s fokusom na kvalitet ponude. USK raspolaže značajnim prirodnim bogatstvima gdje se ističu šume, nalazišta ruda, zemljište pogodno za razvoj poljoprivrede kao i bogatstvo voda. Prirodni resursi se mogu koristiti u većoj mjeri pošto trenutni stepen korištenja ovih resursa, na primjer poljoprivrednih površina, nije na zadovoljavajućem nivou. Moguće je povezivanje poljoprivredne proizvodnje sa prerađivačkom industrijom, ali i sa turističkom ponudom. Povećanje stepena korištenja prirodnih resursa razvojem i modernizacijom kapaciteta u poljoprivredi i povezivanjem poljoprivrednih proizvođača sa tržištem će biti jedan od prioriteta razvoja USK u narednim godinama.

USK je na kraju 2019. godine imao negativan stepen **migracija stanovništva** i isti je iznosio - 27%. Kanton je u istoj godini imao 72 učenika na 1000 stanovnika u osnovnom obrazovanju, dok je taj broj za srednje obrazovanje iznosio 30. S obzirom na vidljiv trend opadanja broja učenika od 2015. godine, posebno u područnim školama, nužne su mjere racionalizacije broja područnih škola s jedne strane te proširenje kapaciteta postojećih gradskih/općinskih objekata, ukoliko se to pokaže adekvatnim nakon detaljne analize procesa racionalizacije. Kada govorimo o **obrazovanju**, već dugi niz godina postoji neusklađenost obrazovnog sistema sa potrebama tržišta rada. Broj građana na jednog ljekara u 2019. godini je bio 757, a stopa mortaliteta je iznosila 8,4. Sumirajući pružanje usluga u **javnom zdravstvu** USK, možemo uočiti da je broj ljekara od 1,32 na 1000 stanovnika čak četiri puta manji od evropskog prosjeka od 3,2 ljekara na 1000 stanovnika. U prosjeku posmatranog perioda, USK je raspolagao sa 399 bolničke postelje, odnosno 3,5 na 1000 stanovnika, dok je evropski standard šest postelja na 1.000 stanovnika. Važno je istaći da je u toku 2019. godine broj krivičnih djela na 1000 stanovnika u kantonu iznosio 6,2, a broj prekršaja na 1000 stanovnika je bio 13,4. S aspekta javne sigurnosti u periodu od 2015. godine, **sigurnosno stanje** USK karakteriše povećanje broja evidentiranih krivičnih djela, povećanje broja prekršaja iz oblasti javnog reda i mira i smanjenje broja saobraćajnih nezgoda. Izazov sa upravljanjem **migrantskom krizom** na području USK je i dalje veoma kompleksan, primarno zbog manjka resursa za adekvatnu brigu (neadekvatan smještaj, nedostatak hrane, nedovoljna zdravstvena njega i pojava zaraznih bolesti), te pojava povećanja evidentiranih bezbjedonosno interesantnih događaja čiji su akteri stranci - migranti kao i primjetna netrpeljivost među različitim etničkim grupama stranaca – migranata, što je generalno dovelo po povećanja broja krivičnih djela i prekršaja tokom 2018. i 2019. godine. Na kraju 2020. godine je na području USK bilo registrovano 31.938 migranata.

Kada govorimo o **zagađenju zraka**, s obzirom da se ne vrši kontinuirani monitoring kvalitete zraka na području USK, precizni podaci o zagađenju zraka nisu dostupni. Najveće prijetnje po kvalitet zraka na području USK predstavljaju ispušni plinovi vozila na motorni pogon te dim od loženja krutih i tekućih goriva za potrebe grijanja (drvo, ugalj, nafta). U pogledu **upravljanja otpadom**, prema podacima Agencije za statistiku BiH, dnevno stvaranje otpada po osobi u BiH je 0,86 kg po stanovniku. Prema prikupljenim podacima od strane javno-komunalnih preduzeća, ukupna prosječna količina otpada za period 2015-2019. godine iznosi 5493,8 tona, što je jednako 0,55 kg/po stanovniku dnevno. Ovi podaci trebaju se uzeti s oprezom pošto 18%

stanovništva nije pokriveno redovnim uslugama prikupljanja otpada u USK, dok je prosječni stepen pokrivenosti odvoza otpada na području USK 82,6%. Konačno, s aspekta **energetске efikasnosti**, osnovni prioriteti su vezani za poboljšanje tehnoloških i operativnih performansi energetskih izvora/objekata kroz modernizaciju energetskog sistema i revitalizaciju energetskih izvora/objekata te primjenu novih energetski efikasnijih i ekološki prihvatljivih tehnologija.

Imajući u vidu negativne zdravstvene i ekonomske posljedice izazvane **pandemijom COVID-19**, važno je istaći da se broj zaposlenih na kraju 2020. godine u odnosu na 2019. godinu (38.936 radnika) smanjio i iznosio je 36.311 radnika. Negativne ekonomske posljedice nisu zaobišle ni sektor turizma koji je snažno pogođen značajnim smanjenjem priliva turista 22.610 i noćenja 38.394 u 2020. godini. U toku 2020. godine, Vlada USK je pružila finansijsku podršku za 1034 privredna subjekta u USK s ciljem saniranja negativnih posljedica uzrokovanih pandemijom COVID-19. Od ukupnog broja korisnika sredstava 1034, 242 korisnika sredstava su pravna lica (d.o.o.), ostatak 792 korisnika sredstava spada u grupu fizičkih lica (obrtnici, ugostitelji, stomatolozi, trgovačke radnje...). Ukupna vrijednost dodijeljenih sredstava je 1.442.385,28 KM. Prema nekoliko istraživanja sprovedenih od strane međunarodnih organizacija u BiH, mala preduzeća u ključnim razvojnim sektorima su najznačajnije pogođena negativnim efektima pandemije. Većina ispitanih preduzeća u ključnim sektorima ima probleme u lancu snabdijevanja te se očekuje da će se njihov promet smanjiti u periodu od 3 do 6 mjeseci, te da će se smanjiti broj zaposlenih kao i plate. Dvije grupe zaposlenih koje mogu biti izložene nesigurnosti su mladi i nekvalifikovani radnici. Shvatajući lokalni i globalni razmjor negativnih posljedica uzrokovanih pandemijom COVID-19, Vlada USK će i u narednim godinama posebnu pažnju posvetiti oporavku zdravstvenog i ekonomskog sektora kroz razvoj različitih programa za oporavak kantona.

Strateški pravci razvoja USK

Vlada USK je usvajanjem Strategije razvoja USK za period 2021-2027. godine definisala i uskladila razvojne pravce i prioritete USK sa ključnim nacionalnim i međunarodnim razvojnim dokumentima. Kroz privredni razvoj zasnovan na znanju i održivom korištenju prirodnih resursa, razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora te održivu zaštitu okoliša i prirode kroz promociju i podsticanje održivog korištenja resursa, USK teži ka ostvarenju vizije razvoja sa kojom će postati Euro regija – smaragd Bosne i Hercegovine, područje ugodnog života temeljenog na ravnomjernom održivom razvoju. Iz navedenih strateških pravaca razvoja kao i vizije razvoja USK definisana su tri strateška cilja USK do 2027. godine:

1. Izgrađeni privredni kapaciteti uz održivo korištenje prirodnih resursa;
2. Unaprijeđen razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora;
3. Održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima.

Stepen realizacije definisanih strateških ciljeva će se mjeriti kroz set indikatora uticaja definisanih Strategijom razvoja USK do 2027. godine koji obuhvataju ekonomski razvoj, društveni razvoj te zaštitu životne sredine. Stepen ekonomskog razvoja USK u periodu od 2021-2027. godine će se mjeriti kroz sljedeće indikatore:

Indikatori uticaja	Polazna vrijednost (2021)	Ciljna vrijednost (2027)
Vrijednost izvoza	386 mil KM	500 mil KM
Prosječna mjesečna neto plata u prerađivačkoj industriji	705 KM	1000 KM
Prosječna mjesečna neto plata u ugostiteljstvu i hotelijerstvu	521 KM	800 KM

Stepen realizacije razvoja inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora mjerit će se kroz nekoliko ključnih indikatora kao što su:

Indikatori uticaja	Polazna vrijednost (2021)	Ciljna vrijednost (2027)
Stepen migracija stanovništva, %	-27	0
Grupa razvijenosti kantona na nivou FBiH	III	II

Konačno, za praćenje realizacije održivog upravljanja okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima, definisani su sljedeći indikatori:

Indikatori uticaja	Polazna vrijednost (2021)	Ciljna vrijednost (2027)
Udio komunalnog otpada koji se odlaže na sanitarne deponije, %	0	60
% građana spojen na kanalizacijsku mrežu	54%	70%
Broj važećih prostornih planova JLS	2 (Bužim i Bosanska Krupa)	8

Definisani strateški ciljevi USK su direktno usklađeni i proizilaze iz nekoliko ključnih strateških dokumenata sa viših nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini kao što su: Strategija razvoja FBiH 2021-2027. godine, Prioriteti za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016-2026., Strategija protivminskog djelovanja BiH 2018-2025., Strateški plan ruralnog razvoja BiH 2018-2021., Okvirna strategija prometa BiH 2015-2030., Okvirna energetska strategija BiH do 2035. godine, Strategija prilagođavanja na klimatske promjene i niskoemisionog razvoja BiH za period 2020-2030. (nacrt), Strateške smjernice za harmonizaciju podrške razvoju malih i srednjih preduzeća i preduzetništva u BiH za period 2021-2027. (radna verzija), Strategija za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u FBiH 2016.-2021., Strategija borbe protiv dijabetesa u FBiH 2014-2024, Strategija upravljanja vodama FBiH 2010-2022., Transportna strategija FBiH 2016-2030., Strateški pravci razvoja visokog obrazovanja u FBiH 2012-2022., Plan upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u FBiH 2016-2021., Okvir za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH do 2030. godine.

Kako bi se osigurao visok stepen realizacije zacrtanih strateških ciljeva USK do 2027. godine, Vlada USK je usvojila i set prioriteta do 2027. godine koji pokrivaju sve oblasti od strateškog značaja za razvoj USK.

Kako bi izgradili privredne kapacitete uz održivo korištenje prirodnih resursa, Vlada USK će do 2027. godine raditi na realizaciji sljedećih prioriteta:

- Uspostavljanje sistema za održivo korištenje i odgovorno upravljanje prirodnim resursima;
- Unapređenje poslovnog okruženja;
- Unapređenje konkurentnosti prerađivačke industrije;
- Promocija održivog turizma i efektuiranje turističkih potencijala.

S ciljem unapređenja razvoja inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora, Vlada USK će se do 2027. godine fokusirati na realizaciju sljedećih prioriteta:

- Usklađivanje sistema obrazovanja u skladu sa modernim EU praksama;
- Jačanje socijalne inkluzije i pristupa zasnovanih na potrebama korisnika;
- Unapređenje sistema integrisanih zdravstvenih usluga;
- Povećanje stepena javne sigurnosti i održivo upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća.

Konačno, kako bi realizovali održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima, Vlada USK će do 2027. godine usmjeriti sve raspoložive resurse na sljedeće prioritete:

- Podrška primjeni integralnog sistema upravljanja okolišem i prostorom upravljanju prirodnim resursima;
- Razvoj komunalne i javne infrastrukture na principima održivog okolišnog razvoja.

Prioriteti, mjere i strateški projekti

Strategijom razvoja USK za period od 2021.-2027. godine, Vlada USK se opredijelila za nekoliko strateških projekata čija realizacija bi trebala da osigura najšire pozitivne društveno-ekonomske efekte koji će doprinijeti razvoju ekonomskog i društvenog razvoja kao i zaštite životne sredine:

1. Usklađivanje zemljišnih knjiga sa katastarskim stanjem i stanjem na terenu;
2. Priprema i implementacija Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja USK za period 2021.- 2027. godine;
3. Uspostavljanje poslovnog inkubatora;
4. Priprema implementacije Strategije razvoja turizma USK za period 2021.-2027. godine;
5. Rekonstrukcija i povećanje smještajnih kapaciteta kao i boljeg korištenja prirodnih resursa Lječilišta Gata;
6. Izgradnja Administrativnog centra USK;
7. Uspostavljanje robnih rezervi USK.

Kako bi se osigurala realizacija strateških projekata, ali i prioriteta definisanih Strategijom razvoja USK 2021-2027. godine kao i drugim strateškim dokumentima na višim nivoima vlasti u BiH, Vlada USK će se u periodu od 2022 - 2024. primarno fokusirati na realizaciju slijedećih mjera i aktivnosti koje pokrivaju ekonomski i društveni sektor, infrastrukturu i zaštitu okoliša:

- Izrada i realizacija programa za saniranje negativnih posljedica uzrokovanih pandemijom COVID-19 koji će uključivati: plasman posebne kreditne linije subjektima male privrede uz subvencioniranje dijela kamatne stope, jačanje konkurentnosti subjekata male privrede, podrška novoosnovanim subjektima male privrede, podrška tradicionalnim i starim zanatima posebno u najpogođenijim sektorima.

- Intenzivirati primarnu poljoprivrednu proizvodnju u svrhu dostatnosti poljoprivrednih proizvoda za stanovništvo USK, koji ima za cilj osigurati djelomičnu neovisnost Unsko-sanskog kantona o uvozu hrane te potaknuti bolju iskorištenost poljoprivrednih kapaciteta, proizvodnju kao i izgradnju prehrambenih kapaciteta.
- Uspostavljanjem robnih rezervi Unsko-sanskog kantona sa fokusom na poljoprivredne proizvode osigurale bi se minimalne potrebe stanovništva i privrede u uslovima neposredne opasnosti, prirodnih nepogoda i drugih vanrednih prilika te bi se iste koristile za intervencije na tržištu u uslovima poremećaja u snabdijevanju stanovništva i privrede.
- Sa ciljem dodatnog povezivanja opština unutar kantona, raditi na razvoju i uvezivanju međuopštinskog turizma, poslovnih zona i puteva. Kroz bolju saobraćajnu povezanost kantona doprinijeti će se boljem uvezivanju turističkih sadržaja na čitavom kantonu, što bi rezultiralo povećanim brojem turista kao i dužem ostanku istih na teritoriji Unsko-sanskog kantona. Istovremeno boljom opremljenošću svih poslovnih zona stvorit će se uslovi za strane investicije kao i povećanje broja radnih mjesta.
- Dodatnim ispitivanjem termalnih voda u lječilištu "Gata", te proširenjem kapaciteta lječilišta "Gata" Vlada Unsko-sanskog kantona planira stvoriti uvjete za dodatni razvoj banjskog turizma ali i zdravstva u cjelini te povećati smještajne kapacitete za 20% u odnosu na trenutno stanje.
- Jačanjem kapaciteta policije s ciljem unapređenja kapaciteta za nošenje sa migrantskom krizom i sigurnosti građana u Unsko-sanskom kantonu planira se smanjiti broj krivičnih djela i prekršaja i time povećati sigurnost građana.
- Izrada i provođenje prostornog plana USK. Prostorni plan je razvojni planski dokument koji određuje dugoročne ciljeve i mjere prostornog razvoja u skladu sa planiranim ukupnim privrednim, društvenim i historijskim razvojem prostora koji se tretira. Donošenjem Prostornog plana Unsko-sanskog kantona za period od 20 godina kao temeljnog dokumenta prostornog uređenja, obezbijedili bi se kvalitetniji uvjeti ekonomskog i socijalnog razvoja u uređenoj prirodnoj i životnoj okolini. Ovaj dokument usmjerio bi razvoj djelatnosti i namjenu površina te bi utvrdio uvjete za održivi i uravnoteženi razvoj na području cijelog Kantona.
- Kurikularnom reformom u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju planira se razvijanje kurikuluma po nivoima obrazovanja i predmetnim područjima te usklađivanje obrazovnog sistema sa potrebama tržišta rada što će doprinijeti smanjenju broja nezaposlenih i čime će se ublažiti stepen migracije stanovništva.
- Izgradnja plinovoda na području Unsko-sanskog kantona. Projekat gasifikacije Unsko-sanskog kantona planiran je Strateškim planom i programom razvoja energetskog sektora FBiH iz 2009. godine i obilježen je kao srednjoročni projekat od značaja za Federaciju Bosne i Hercegovine sa planiranim ulazom prirodnog gasa iz pravca Republike Hrvatske. U prvoj fazi je predviđena gasifikacija gradova u blizini granice, dok bi se u drugoj fazi projekta gasifikacija proširila i na ostale gradove Unsko-sanskog kantona. Realizacijom ovog projekta došlo bi do povećanja tržišta prirodnog gasa u BiH, ali i povećanja sigurnosti snabdijevanja, obzirom da bi se obezbijedio novi ulaz za cjelokupni sistem.
- Nastavak izgradnje aerodroma u USK, koji je jedan od strateških prioriteta za Unsko – sanski kanton jer bi se sa izgradnjom navedenog aerodroma postigla bolja i brža povezanost sa glavnim gradom, zatim bi se omogućila bolja povezanost dijaspore sa

Unsko-sanskim kantonom i na kraju uveliko bi se doprinijelo razvijanju Unsko-sanskog kantona kao turističke destinacije.

- Jačanjem obnovljivih izvora energije kroz izgradnju vjetroparkova i solarnih elektrana Vlada Unsko-sanskog kantona planira povećati udio korištenja obnovljivih izvora energije te smanjiti potrošnju energije u javnim objektima Unsko-sanskog kantona.
- Izgradnjom brze ceste Bihać – Karlovac - Novo Mesto Vlada Unsko-sanskog kantona planira jačati transportne i saobraćajne kapacitete te povećati vrijednost izvoza, ukupan prihod od turizma i broj novih investicija.
- Jačanjem saradnje sa dijasporom Vlada Unsko-sanskog kantona planira stvoriti priliku za umrežavanje, trgovanje, investiranje, istraživanje i transferiranje znanja, vještina, inovacija, tehnologija, institucija i vrijednosti i time povećati udio novih investicija i broj novoosnovanih privrednih subjekata.

Indikativni finansijski okvir za planski period od 2022 - 2024. godine

Realizacija planiranih prioriteta, mjera i strateških projekata za period od 2022-2024. godine finansirati će se kombinacijom budžetskih sredstava Vlade USK i JLS sa područja USK kao i vanbudžetskim sredstvima. Vlada USK je Akcionim planom za realizaciju mjera i strateških projekata iz Strategije razvoja USK za period 2021-2024. godine predvidjela 274.928.210 KM od čega su budžetska sredstva 82.290.636 KM, 766.048 KM kreditna sredstva koja će biti osigurana od strane Grada/općina u USK i 191.871.526 KM ostali vanjski izvori. Pored 65 mil KM planiranih u 2021. godini, za 2022. godinu je planirano 70 mil KM, 72 mil KM u 2023. godini i 66 mil KM u 2024. godini. Za mjere i projekte planirane za realizaciju i doprinos ostvarenju izgradnje i razvoja privrednih kapaciteta u USK za period od 2021-2024. godine planirano je oko 53 mil KM. Za razvoj inkluzivnog i prosperitetnog društvenog sektora, Vlada USK u periodu od 2021-2024. godine planira osigurati oko 70 mil KM budžetskih i vanbudžetskih sredstava.

Konačno, za održivo upravljanje okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima za naredne četiri godine je planirano ukupno 150 mil KM.

Prilog 1: Akcioni plan za period 2021-2024. godine

Broj:
Bihać,

03/15-45-6716-1/21
8-3-06-2021

